

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

על השולחן

הרב אברהם ישראל פרידמן

החג של רופאי הקורונה

יש משהו אחד שכולנו צריכים להודות בו: ההסתכלות שלנו על החגים, נקבעה בימי טל-ילדות. בימים שהתחלנו ללמוד בכיתה את פרק 'אלו-מציאות'..

חג הפורים קיבל את השם "חג התחפושות", חג סוכות - "חג שמחות בית-השואבה", ואילו הימים הנוראים קיבלו אולי סטיגמה קצת שלילית. מבעיתתה-משהו. כולם עטופי לבנים (כן, כמו אלו מהקורונה...). ללא ספק המבט הראשון שלנו כילדים על החגים נשאר איתנו עד עכשיו, אם פחות אם יותר. ילדותי, אבל קצת עדיין אתנו.

מי מאתנו אינו מכיר את הסיפור החינוכי המוכר על גדול הפסוקים הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל.

פעם הצביע על היהודי שהגיעו לאמריקה לפני רבות בשנים וחויבו לעבוד בשבת. "אם לא - תפוטרו", חתכו המעסיקים. היו יהודים והיו יהודים. היו שעשו זאת מתוך הקרבה של שמחה. הם הביעו סיפוק רב בפני ילדיהם הרכים על הזכות. והתוצאות היו בהתאם: הראשונים - כבדה ועמוקה. והרווי את ההורים בנחת, ואיל שראו כי טוב השם - הרווי את ההורים בנחת, ואיל האחרים - ששידרו לילד שמצוות הן עול מכביד - לא זכו שילדיהם יילכו בדרך הישר והטוב, לצערנו.

וְהָיָה כִּי תִמְצְאוּ אֶת־רְעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעַד כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זָרְעוֹ (דברים לא, כא)

אפשר שרמזו רמזה כאן התורה: אם רצית שהתורה לא תישכח מפי זרענו - כדאי שתהיה זו "שירה". אם תהיה ניגון, אז יהיה קשה להפסיק. איך אומר העולם? את המנגינה הזו אי-אפשר להפסיק..

חג שמחות בית-השואבה..

ברגע שהמצוות הן חוויה, ניגון שירה - ההד שלהם יהדהד עוד שנים ארוכות. ואת הניגון הזה ישמיע האב העתידי גם בפני ילדו, וכן הלאה והלאה עד סוף כל הדורות.

שמא ואולי המסר המופלא הזה נעוץ גם בדברי הגמרא במסכת שבת (קל, א) כי כל מצוות שקיבלו עליהם בשמחה - נשארו לדורות. זה לא עניין סגולי; זה עניין של לוגיקה יבשה. שמחה מולידה חוויה. וחוויה לא עוזבים כזה מהר..

... איתא בזוהר הקדוש (חלק ב' פח.) דכל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעתא תליין (-) כל הברכות של מעלה ומטה של השבוע שיבוא - תלויים בשבת הקודמת).

"וזה הוא שקורין בשבת זו פרשת ניצבים - "אתם ניצבים היום כולכם" - היינו, כי בראש-השנה ניצבים נשמות ישראל ועומדים לפני השם יתברך. ומאחר, כאמור,

שבשבת זו כבר מתחילים ההארות של ראש השנה, הנה נחשב שגם היום, בשבת זו, אנו כבר ניצבים לפני המלך

ה'.. " (כ"ק האדמו"ר מרחמטסריווקא-ארה"ב שליט"א - ספר 'אמרות טהורות' חומש דברים, עמוד ש"פ)

נועם הנשמות

פרקי ערגה לשבת קדש

הפנקסו של מהנך

דילמות הינוכיות אקטואליות

מהתסמינים: חוסר-טעם..

הרה"ג רבי יחיאל פליסקין

ראש מכון 'שתולים' לנוער מתמודד

זמן אלול כבר בעיצומו, ועדיין יש בחורים וילדים רבים שאינם מרגישים טעם בלימוד התורה. אז מה עושים?

אחת העצות היא, לשדר לכל אחד מילדינו את המסר הברור: יש טעם בלימוד התורה. אמנם לא כל אחד טועם אותו מיד, אבל הטעם קיים, ובסופו של דבר גם אתה תטעם אותו. מדוע המסר הזה כל כך יעיל? משום שהוא אמיתי! באמת בתוך התורה גנוז לו טעם ערב שאין כמותו בעולם, ומי שמודע לכך - גם יזכה לטעום אותו.

לפני שנים, למד אצלי בחור שנחלש מעט ברוחניות, אולם ניכר היה עליו שניחון בנשמה מיוחדת. ברוך ה' הוא התחזק והלך, ונחל הרבה סיפוק, אולם עדיין לא זכה לטעום 'מתיקות' בלימוד התורה.

לאחר שעבר לישיבה אחרת, החליט להוסיף על סדרי הלימוד הקבועים, וקבע חברותא בין השעות 11:00 עד 1:00 בלילה. לילה אחד, כנראה שהוא לא שם לב לשעון, ו'בטעות' המשיך ללמוד עד 2:00. ופתאום באמצע הלימוד הוא נתן דפיקה אדירה על השולחן שלפניו, והחל לשאוג: 'וואו! הרבנים צודקים! הם תמיד אמרו לי שיש מתיקות בלימוד התורה ולא האמנתי להם, עכשיו אני רואה שהם צודקים! יש מתיקות בלימוד!...'

מה אירע שם? הרבנים של הבחור (שזכיתי

להימנות עליהם) האמינו בכל ליבם שיש טעם גן עדן בלימוד התורה, ותמיד ניסו להחזיר זאת לתוך ליבו. אולם הוא, האמין ולא האמין. עד שבסופו של דבר הגיע הרגע, שבו הוא זכה לטעום את הטעם. ומאז זה הוסיף והלך...

אבל אם לא היה מי שיאמין בכך ויחזור על כך

באזניו שוב ושוב בעקשנות - יתכן שהוא לא היה טועם את הטעם עד היום הזה.

שוחחתי פעם עם בחור ישיבה שהתקשה ללמוד, ושאלתי אותו: "האם הרגשת אי פעם טעם בלימוד?"

השיב לי: "היו מספר פעמים שהבנתי היטב את הלימוד ואז הרגשתי סיפוק מהלימוד. אבל הנאה? אני לא מאמין בכלל שיש..."

אמרתי לו: "גם אני בגילך לא הרגשתי הנאה מהלימוד, וברוך השם לאחר מספר שנים התחלתי להרגיש את ההנאה. ואמנם לא כל הזמן אני מרגיש זאת, אבל לפחות בחלק מהזמן".

והוא מתווכח: "אתה כנראה מתבלבל. מה שאתה מרגיש זה סיפוק, לא הנאה".

אמרתי לו בנימה החלטית: "אני מבטיח לך שאני מרגיש ה-נ-א-ה. ממש ממש הנאה, שיכולה להתחרות בכבוד עם כל הנאה גשמית אחרת שחוויתי, ותאמין לי שאיני משקר!".

ואז הוא התחיל קצת להאמין, אולי.

כמובן, זה עדיין לא יפתור לו את בעייתו, שהרי הוא עדיין לא טעם זאת מעולם. אולם זהו צעד ראשון הכרחי - להאמין שהנאה מרוחניות הוא דבר אמיתי ואפשרי.

כך דרש הגה"צ רבי אורי ויסבלום שליט"א, משגיח ישיבת נחלת הלויים:

גם בדורות הראשונים היה ענין התענוג בדברי תורה ענין כה נשגב ועיקרי, קל וחומר בדורנו, דור תפנוקים, שתענוגי עולם הזה זועקים מכל פינה, והפיתוי הוא אלף מונים מאשר היה בדורות קודמים, הרי ענין העריבות בדברי תורה הוא ממש ענין של פיקוח נפש... שיהיו בפנינו מתוקים מדבש ונופת צופים (קובץ 'חיוזוק' ח"ה עמ' קיט).

תלמוד

חושג תלמודי אחד

הרמב"ם והירושלמי בערלה

דעה מעניינת - ואולי יחידאה - יש להרמב"ם בפירוש המשניות למסכת סוכה, באשר לפסול אתרוג של ערלה. בעוד ובגמרא בבבלי (סוכה לה, א) נחלקו חכמים האם העילה היא משום שאין בו היתר אכילה או שמא משום שאין בו "דין ממון", הרמב"ם נוקט טעם חדש: משום שבשל איסור-ההנאה ממנו אינו נחשב "פרי", והתורה בפסוק הרי נקטה שאתרוג הוא "פרי".

בפשטות נראה כי הרמב"ם לא נקט כאן באמת טעם חדש. בהתחשב בדבריו ביד החזקה (פרק ח' הלכה ב') כי הסיבה לפסול אתרוג של ערלה הוא משום שאינו מותר באכילה, אפשר לומר שהרמב"ם רק מחדד את הטעם הנקט לפי הדעה הראשונה בגמרא שם כי הסיבה לפסול היא העדר היתר אכילה, והרמב"ם רק מוסיף ומסביר כי ממילא הרי שבכך הופך הדבר לנטול שם "פרי", בהיותו ואינו יכול לעמוד לאכילה, שזה בעצם שימוש הטבעי של הפרי אשר מקנה לו את שמו.

אולם נראה כי הרמב"ם תמך יתדותיו בדברי רב חונא בירושלמי. דהנה הראה לי אחד מידידי לבית-המדרש שיחי' כי בירושלמי במסכת ערלה (ב, א) דן באשר לאדם שנטע עץ אתרוגים אך לשם מצוותו האם יתחייב בערלה. והירושלמי שם כותב בהמשך דבריו שאין לומר שאין זה נחשב "פרי" משום שלא עומד אלא למצוותו ואזי אסור באכילה, שהלא אם כן לא יכול האדם לקיים מצוות אתרוג לעולם, שכן בזמן החג הוקצה למצוותו ואסור בהנאה לגמרי, ומעתה שוב אין בו היתר אכילה ונמצא כי לעולם האדם לא יוכל ליטול "פרי"! אלא דבהיותו ושימוש הוא מצוותו - חשיבה המצווה כמו שהוא מותר באכילה, ושפיר ניתן לצאת בו ויחשב ל"פרי" בשל שימוש זה, ולכן, בהתאם לכך, גם ייחשב ל"פרי" לגבי דין ערלה. עכ"פ רואים אנו כי הירושלמי מבין כי העדר היתר אכילה באתרוג (כמו זה של הנוטע למצוות) פוסל משום "פרי".

וראה בספר מנחת ברוך (סימן צ"ט ענף ב') שהרחיב במאוד בדברי הרמב"ם הללו, ולפי מסקנתו נראה כי בדין אתרוג נאמר אפוא דין מיוחד שהיתר אכילה לא נחשב "לכם" משום שהתורה נקטה בו "פרי" (וממילא ייתכן ובאשר המקומות, חסרון היתר-אכילה אינו מפקיע שם "לכם").

אלא, שבגוף דברי הירושלמי המעניינים - יש עלינו ללבן רבות. ואי"ה נרחיב בהם בשבועות הקרובים. ותן לחכם ויחכם עוד.

הכתבים הצבאיים סיקרו ללא הרף את המצב המלחמתי, ותיארו את החזיתות השונות.

והנה, סקרנותו של אחד הבחורים בערה בו, וברגע של חולשה הרגיש שאין הוא מסוגל להתגבר יותר. הוא סגר את הגמרא, ופנה אל חנות סמוכה כדי להאזין לשידורים, ולמלא את יצר סקרנותו.

המשגיח, הגה"צ רבי מאיר חדש זצ"ל, הבחין בו מחלון חדרו. ויהי בשבוע, הניח באבהיות יד מלטפת על כתפו, ולחש על אוזנו: בני היקר, אני בוודאי מבין אותך ואת סקרנותך לדעת היכן עם ישראל אוהז במלחמה, ומה המצב בזירת הקרב.

אבל הנך שוכח שאתה הוא זה שקובע את המצב בזירת הקרב. רק אתה, ולימוד התורה שלך, יקבעו את יכולת הצבא לעמוד במתקפות העזות. בתורתך הנך מְזַרְזֵם תחמושת רוחנית לצבא, מעפרו של אברהם אבינו שהיה זורק על אויביו עפר ונהפך לחיצים ורמחים.

ואם היו שואלים אותי, הרי שאת השידורים היו צריכים לשרד מהיכל הישיבה, כי רק כאן נקבעת ההתקדמות בקרב, ורק כאן מתקבלות ההחלטות האסטרטגיות איך להכריע את האויב. בפתחת הגמרא, או בסגירתה, נקבעת ההצלחה!

הבחור שמע את דברי המשגיח ברוב-קשב, ומיד הסתער על הגמרא בריתחא דאורייתא. הוא התמלא זרם של שליחות, והבין היטב שהסתערות זו היא ממש הסתערות על האויב, ואש הרייתחא דאורייתא שלו הוא עמוד האש ההולך לפני המחנה, שסולל לכלל ישראל את הדרך מיציאת מצרים ועד היום הזה...

היסטורית חידתית, שרק תשבי יבוא ויעמידה על בוריה.

הרב לודמיר: אומרים שעיקר הבעיה של הדור, זה שכל זאטוט מתחיל מדבר על מצב הדור...

אבישי פרי: ולגופו של עניין.

הרב לודמיר: לגופה של תופעת 'הבעת הדעה הנצחית', על כל דבר שהיה הווה ויהיה, זו בעיה ישנה נושנה, של מה שנהוג לכנות: 'הבורות יודעת הכול'. אחד ההבדלים בין חיי ישיבה לכולל, זו 'התגלית המדהימה', שכדי ללמוד נושא צריך לדעת אותו...

הבה וניקח על עצמנו 'קבלה טובה' לקראת ראש השנה הקרב, בתקופה רבת ספיקות ולבטים, וערפל של חוסר בהירות, ללמד לשוננו לומר את צמד-המילים איני יודע, ולהתכוון לכך במלוא חוסר הידיעה.

המשך בשבוע הבא

מוחלטת וניתוק מופלג, הם רואים באומן ראש-השנה "מסיבה". יש מין קטע כזה של אנשים שחושבים שמה שהם לא חונכו זה הבל, לא "יהודי", בעוד והם אומרים זאת מבלי שלא פתחו מעולם ספר ברסלבאי אחד. אף-אחד לא מצפה מהם להיות כאלו, אבל הזלזול הזה מגיע מבורות מוחלטת. אותו בורות שמתאפיין בה הפרויקטור. אין הבדל בין זה לזה. מי שלא חווה על בשרו מעולם משהו, מי שלא שייך לתפישות הללו, שהוא נטול הבנה והרגשים בתחומים אלו - מוטב שישאר בחוץ ולא יביע עמדה. זה ילדותיות.

זה בדיוק כמו אדם ששואל "מאי אהנו ליה רבנן" והוא מעולם לא פתח גמרא. או אדם שמביע דעות על כמות מתפללים והוא לא יודע מה-זה "מניין", והדבר היחיד שהוא יודע זה ש"מעריב" זה שם של עיתון..

הרב לודמיר: האמת ניתנה להיאמר, שהסוגיה ששמה 'ברסלב' מעולם לא קיבלה את הביטוי הספרותי הענייני. תמיד-תמיד, ההדים התקשורתיים הבוקעים מבין החרכים אודותיה, הם של קולות מחייבים או שוללים, הרוויים בדעות קדומות אודותיה. ללא ספק, יש כאן תופעה

אנשי העשה

סיפור יהודי לשלחן שבת

שידורי-חדשות

מהישיבה

באחת המלחמות הקשות שפרצו בארץ, ישבו בני ישיבת חברון בהיכל הישיבה והגו בתורה. בישיבה הורגש חיזוק מיוחד, מתוך הבנה שמדובר בערבות הדדית, המושכת זכויות על כלל ישראל בשעה הקשה.

הסיפור, המופיע בקובץ 'עינינו גל', ממשיך לתאר שהשידורים בתקשורת נמשכו לאורך כל שעות היממה, ועסקו כמובן בהתרחשויות בזירת הקרב.

שיחות לילה

שיח יהודי פורה בעבודת ה'

הקורונה ואומן

אבישי פרי: בא נדבר קצת על הקורונה.

ר' יעקב לודמיר: מעניין מה יש כבר לדבר עליה. העניין מוצה מכל הכיוונים.

אני רוצה לדבר דווקא מהכיוון של אומן. העלייה לציון של רבי נחמן מברסלב זיע"א עלתה לראשונה לכותרות הארציות. ואותו פרויקטור (שמו לא ראוי לאזכור על-גבי גיליון תורני, גם אם אקטואלי) טען שמה שקורה שם זה "מסיבה".

אני רוצה לומר כאן משהו כנה: לא רק הוא; גם לא -מעט מאתנו נמצאים באותה סירה. מתוך בורות

לתשומת-ליבכם! מהדורת הדפוס מצומצמת! ניתן לקבל את הגיליון למייל ללא תמורה

בשליחת דוא"ל לכתובת: abyisrael@gmail.com

זוג או פרט

הגר"ם טולידאנו - אב"ד ירושלים

ברך בניין, בקרבן

במעמד ה'הקהל' שנערך בחג הסוכות, אנו למדים בפרשה, מצטופפים גם הנשים והטף. הילדים בכלל אינם מבינים מהנאמר, אז למה באים? כנראה לספוג מהאווירה המיוחדת. זו, יכולה להשפיע גם לשנים ארוכות.

זכורני, שבשעתו כאשר עלינו ארצה ממרוקו, אבא זצ"ל היה לוקח אותנו מידי שבת לשיעורי תורה, בין היתר גם של הגאון רבי רפאל ברוך טולדנו זצ"ל - רבה של מכנאס שבמרוקו. כל המשפחה הייתה מגיעה, כולל הנשים. ופעם שאלתי את אימא: תגידי לי בכנות, השיעור עוסק בענייני השבת את - עולה חדשה - מבינה משהו ממנו? "אני באמת לא מבינה", השיבה, "אבל אני שומעת ונהנית".

למעשה, הירושלמי במסכת חגיגה תמה על דברי הגמרא בחגיגה (ג, א) האיך נשים מגיעות לשמוע תורה מהמלך הלא ידוע לנו שאסור ללמד בת תורה? ונראה ממנו כי יש הבדל, עדין אך משמעותי, בין שמיעה ללימוד. בין הבנה לחיזוק כתוצאה משמיעת הדברים. במעמד ה'הקהל' השתתפו גם הילדים הרכים שלא הבינו, אבל כנראה ישנה חשיבות רבה לאווירה המרוממת. כשילד יראה את המלך נושא דברי תורה וכל עם ישראל מסכית לדבריו - זה ישפיע עליו לשנים ארוכות.

ישבתי פעם עם בני-זוג לכינון הסכם שלום-בית. כששאלתי אותם מה ירצו להוסיף עוד כדי לשפר את המצב, השיבה האישה: "לקיים שיעור תורה בבית". הופתעתי. בני-הזוג היו נראים בחזותם רחוקים מאוד מכל זיקה דתית. משהתעניינתי השבה האישה כי פעם נקלעה באקראי לשיעור-תורה וחשוב לה שיהיה כזה בבית. מאז הבנתי במיוחד כמה שיעור תורה תורם לחיזוק וחסון הבית, ובפרט בשיפור הזוגיות.

שיעור-תורה בבית תורם רבות לאווירה של התעלות וסיפוק נפשי. הימים הנוראים, בהם אנשים מקבלים על עצמם חיזוקים רוחניים, זה בהחלט זמן לעורר על החיזוק של הבית באמצעות הענקת הדגש הרוחני שבו. קיומי 'אזכרות', מעמדי 'הפרשת חלה' ובעיקר שיעורי תורה, יכולים בהחלט לתרום רבות לחיזוק הבית היהודי. כך ניתן לקיים את הפסוק בתהילים: "חיזק בריחי שערייך - ברך בנייך בקרבך".

חלווה חלכה

אקטואליה מזווית יהודית

הדביק את חבירו בקורונה - האם חייב?!

היום, כשהקורונה באמת הפכה לשגרה, וכל יומיים שומעים על נדבק אחר, אי-אפשר שלא להתייחס לשאלה ההלכתית המתבקשת: האם אדם שהדביק את חבירו - חייב כדין "אדם המזיק". ואם כן - מטעם מה?

בקובץ התורני 'בית אהרון וישראל' שראה אור בשבועות האחרונים כותב הגאון רבי דוד בריזל שליט"א - ראש בית הדין 'יורה ומשפט', כי השאלה מורכבת משחשבונו.

בתחילה הוא מציג את סוגי ה'הדבקות'. כאשר באמצעות יריקה וכדומה נוצרה ההדבקה יש לדון על כך מטעם "אדם המזיק" אולם כאשר הנגיף חג באוויר והגיע לנדבק הרי זה חייב המדביק מדין "אש", (אשו משום חיציו - רבי יוחנן במסכת בבא קמא כב, א). ואילו כאשר באמצעות מגע שלו הכניס המדביק ידו לפיו וכדומה הדביק עצמו - הרי הביא הנזק על-עצמו ואין חייב המדביק אלא מדיני שמיים כדין "גרמא".

כך או כך, במאמר ארוך ומפולפל מדגיש הגאון הרב בריזל כי למעשה באדם שהכניס חבירו לבידוד אינו חייב אלא מדיני-שמיים וכדין כל גרמא, גרימת הפסק ממון לחבירו בדרך עקיפה.

לסיכום המאמר הארוך (שמומלץ לעיין בו כי טוב הוא) כותב ראב"ד 'יורה ומשפט' כי בהיות ואין אנו יודעים בברור איך הגיעה ההדבקה המדוברת - קשה מאוד לחייב בברור מדיני אדם.

מעניין.